

Redactioneel

Universiteiten hebben drie taken: onderwijs, onderzoek en 'de derde taak'. Deze derde taak wordt met vele begrippen aangeduid en op nog meer verschillende manieren uitgevoerd. De begrippen waaronder de 'derde taak' in Nederland bekend is, is kennisoverdracht, kennisvalorisatie, kennisoverdracht, kenniscirculatie, commercialisatie van onderzoek, enzovoort. Het begrip 'kenniscirculatie' is het enige onder deze begrippen dat een wederkerigheid aangeeft – om die reden heeft dit themanummer van het *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs* deze titel meegekregen: 'Kenniscirculatie tussen universiteit en bedrijfsleven'. De mate, vorm en snelheid van kenniscirculatie tussen universiteit en bedrijfsleven laat nog veel te wensen over en is in de kenniseconomie van de 21^e eeuw een belangrijke bouwsteen aan disseminatie en innovatie in deze economie.

In dit themanummer wordt het thema 'kenniscirculatie' tussen universiteit en bedrijfsleven aan u gepresenteerd door de ogen van een zevental auteurs in vijf artikelen. Zij hebben verschillende gezichtspunten, en verschillende uitkomsten, maar menen allen dat de huidige situatie niet optimaal is, noch voor de universiteit, noch voor het bedrijfsleven. In alle artikelen wordt gerefereerd aan het feit dat alleen onderzoek zo'n prominente plaats heeft bij de universiteit en dat onderwijs (de voornaamste reden waarom onze klanten bij ons komen) en valorisatie – dus inclusief de relatie met het bedrijfsleven – nauwelijks een plaats hebben bij bijvoorbeeld beoordelingen en beloning van het wetenschappelijke personeel. Niemand van ons wil afbreuk doen aan de noodzaak tot topkwaliteitsonderzoek, maar tegelijkertijd zijn wij ons ervan bewust dat iedere universiteit, faculteit en vakgroep maatschappelijk relevant moet zijn en idealiter ook iedere academicus.

Carla Millar, emeritus professor aan de Universiteit Twente en fellow bij Ashridge Business School, belicht de kennisuitwisseling vanuit het perspectief van een nieuwe analyse van *tacit knowledge*, de 'stille kennis', een karakteristiek van de kennismaatschappij, maar grotendeels onlosmakelijk verbonden met degene die de kennis bezit. Zij pleit voor een herziening van het universitaire bestel tot Modus Zero-universiteiten, waar topkwaliteitsonderzoek wordt gecombineerd met topkwaliteitsonderwijs en een hoge mate van valorisatie, waar WP voor doorstroom op alle drie de gebieden kwaliteit moet bewijzen en gehonoreerd wordt en waar meer aandacht voor positionering niet alleen leidt tot een overlap tussen identiteit en imago van de universiteit op zowel regionaal als internationaal niveau maar ook tot een vergrote kenniscirculatie tussen universiteit en bedrijfsleven.

Het begrip 'weten-wanneer' dat Millar oproept, vindt een echo in het concept 'irritatie' dat Spender aanvoert – beiden om de sleutel tot innovatie aan te geven.

J.C. Spender (ESADE en Lund University School of Economics and Management), die met Rob Grant in 1996 het 'seminal issue' redigeerde van *Strategic Management Journal* over de kenniseconomie en het bedrijf, stelt dat de problemen van de relatie tussen

universiteit en bedrijfsleven symptomen van ons tijdperk van ‘gespecialiseerde onkunde’ zijn. We gaan niet naar een kennistijdperk, maar naar een tijdperk waarin er meer en meer data zijn, met minder en minder betekenis, dus minder en minder waarde. De uitdaging om kennis te creëren en er goed gebruik van te maken in het Tijdperk van Gespecialiseerde Onkunde is wellicht even moeilijk als die van *global warming*. De vraag naar de relatie tussen universiteit en bedrijfsleven stuurt ons dus de goede kant op om veel zorgvuldiger over de diepere sociale kwesties rond kenniscirculatie, opleiding en innovatie na te denken dan we tot nu toe gedaan hebben.

Dit nadenken en verder uitwerken betreft universiteit en bedrijfsleven ook bij milieuverantwoordelijkheid.

Nicholas Robinson, de eerste hoogleraar Milieurecht (Pace University School of Law & Columbia University), betreft de relatie universiteit-bedrijfsleven op de milieuproblematiek en pleit ervoor nu te handelen, niet zozeer in het belang van onze kinderen, maar omdat onze kleinkinderen anders überhaupt geen bestaansmogelijkheden hebben. Een zeer alarmerende boodschap, opgebouwd vanuit Agenda 21.

Ben Jongbloed (Universiteit Twente, CHEPS) en *Peter van der Sijde* (Universiteit Twente, NIKOS) bekijken de relatie universiteit-bedrijfsleven met betrekking tot het midden- en kleinbedrijf (MKB). Deze relatie is echter niet probleemloos en vele barrières moeten nog geslecht worden. Zij formuleren daartoe een vijftal aangrijpingspunten: professionalisering van de disseminatiefunctie aan de universiteit en scholing van het MKB, beloning van wetenschappers voor hun betrokkenheid bij problematiek van het bedrijfsleven, facilitering, verdere subsidiering van projecten en vraagbundeling.

In het laatste artikel zien we resultaten van onderzoek door *Remko van Hoek* (Cranfield School of Management) en *Kai Peters* (Ashridge Business School) over een geheel andere relatie tussen universiteit en bedrijfsleven, namelijk over welke soorten en deelgebieden van onderzoek het nu eigenlijk tot in de collegezaal brachten en daarom aan welke typen onderzoek studenten dan wel managers uit het bedrijfsleven die aan de MBA-deelnemen, blootgesteld worden. De uitkomst (bij een steekproef *Supply Change Management*-docenten) is verrassend en het verdient aanbeveling dat dit onderzoek ook bij andere vakgebieden wordt uitgevoerd. Een eerder artikel in dit tijdschrift (Arnold, in *TvHO*, 25, 256-269) onderzocht de relatie tussen onderwijs en onderzoek en de opleidingsfase. Onderzoek waarin de uitkomsten van beide studies in samenhang verder worden onderzocht, zou een interessant en nieuw perspectief geven op de relatie tussen onderwijs en onderzoek.

Als academici proberen wij dikwijls ons onafhankelijk wetenschappelijk denken in de richting van het innovatieve te dirigeren en alle medewerkers aan dit themanummer zijn vanuit hun eigen discipline en vanuit hun eigen denkkader gekomen tot onderzoek naar de relaties van het bedrijfsleven met universiteiten. Dit is echter wel zeker ook tweerichtingsverkeer, waarbij kennis, ontwikkeling en innovatie belangrijker zijn dan het zuiver materiële – hoewel daar niet aan ontkomen kan worden. Onder kenniscircu-

latie tussen bedrijfsleven en universiteit verstaan wij daarom niet zozeer (en alleen) het verkopen van kennis voor geld, maar het samen uitwisselen van concepten en praktijken en het gezamenlijk exploreren van mogelijkheden.

Het voorrecht van academische vrijheid is steeds opnieuw vragen te kunnen stellen en nieuwe richtingen op te gaan. De samenwerking met grote en kleine bedrijven is zo'n nieuwe richting om op een nieuwe manier samen bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van de 'body of knowledge'.

Carla Millar, Universiteit Twente & Ashridge Business School
Peter van der Sijde, Universiteit Twente